۶ اثر نمایشی جدید در تئاترشهر

نمایش‌های «عشق به افق خورشید»، «شازده کوچولو ۲۰۲۳»، «ژنرال مجهول»، «حرفه‌ای»، «سایه روشن» و «چخفته» در مجموعه تئاترشهر روی صحنه هستند.

عشق به افق خورشید براساس مجموعه «سانتاماریا» نوشته سیدمهدی شجاعی و کارگردانی زهرا جَربان که ساعت ۱۹، بیستم تیر در تالار اصلی تئاترشهر روی صحنه رفته است و تا ۲۶ تیر به اجرای خود ادامه خواهد داد.

نمایش شازده کوچولو ۲۰۲۳ از بیستم تیر به طراحی و کارگردانی نیما گودرزی در ساعت ۱۹ و ۴۵ دقیقه در کارگاه نمایش این مجموعه اجرای خود را آغاز کرده و تا ششم مرداد روی صحنه خواهد ماند. نمایش ژنرال مجهول به نویسندگی رنه دُ ابالدیا و کارگردانی میرعلیرضا دریابیگی از ۲۱ تیر ساعت ۱۸ و ۳۰ دقیقه در سالن چهارسو روی صحنه رفته و اجرای آن تا ۲۷ تیر ادامه خواهد یافت. حرفه‌ای به نویسندگی و کارگردانی وحید منتظری از ۲۲ تیر ساعت ۲۰ و ۳۰ دقیقه در سالن چهارسوی تئاترشهر روی صحنه رفته است و تا ۲۰ مرداد اجرا خواهد شد.

نمایش سایه‌روشن به نویسندگی و کارگردانی سعیده آجربندیان، از ۲۳ تیر تا ۲۳ مرداد ساعت ۱۸ در سالن سایه روی صحنه خواهد بود. چخفته به نویسندگی فرزانه محمد حسین و کارگردانی اشکان پیردل زنده از ۲۳ تیر ساعت ۲۰ و ۱۵ دقیقه در تالار سایه اجرای خود را آغاز کرده است و تا ۱۳ مرداد روی صحنه خواهد ماند.

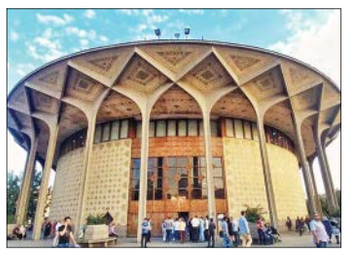

جام جم
تئاتر
THEATER
۱۱
یکشنبه ۲۵ تیر ۱۴۰۲ شماره ۶۵۳۷

گفت‌وگوی «جام جم» با مجید رحمتی طراح و کارگردان نمایش «ط»

از طیب سوال می‌پرسیم

نمایش «ط» به نویسندگی کهبد تاراج و کار مجید رحمتی این روزها ساعت ۲۰:۳۰ در تالار سمندریان تماشاخانه ایرانشهر روی صحنه می‌رود. این نخستین تجربه کارگردانی رحمتی نیست چون او پیش از این هم نمایش‌هایی با نام منتشا، مجلس فرافکنی دلقکی دوملیتی به نام بهرام و فامیلی‌ام رو هم نمیگم، نمایش آری یا نه که برداشتی بود از نمایشنامه آن که گفت آری آن که گفت نه از برتولت برشت که با بچه‌های بهزیستی کار کرد و چند تجربه دیگر را که در شهرستان به نتیجه رسانده است، در کارنامه دارد. رحمتی هر چهار، پنج سال سعی می‌کند یک کار را کارگردانی کند چون برایش انجام این کار لذتبخش بوده که این بار به عنوان کارگردان بیرون از کار بایستد و تجربه‌ای متفاوت داشته باشد. اما همچنان به بازی بازیگران حساست می‌کند و دوست دارد روی صحنه باشد. او این بار «ط» را با جمعی از بازیگران کار کرده که پیش از این هم با اکثر آنها در یک گروه کارهایی را به صحنه آورده و در کنارشان بازی کرده است. در این نمایش مهلقا باقری، امیر عدل‌پرور، جواد یحیوی، شهروز دل‌لفکار، آبتین رحمتی، شهاب عباسیان، کهبد تاراج و صدرا محسنی بازی دارند.

رضا آشفته
گروه فرهنگ و هنر

کارگردانی شما هم مانند اکثر تجربه‌های بازیگری‌تان پیرو نمایش‌های ایرانی است. این پیوند عامدانه است؟

بله، کارگردانی‌ام مانند اکثر تجربه‌های بازیگری‌ام پیرو نمایش‌های ایرانی است. ما همه شاگرد مکتب نمایش ایرانی هستیم. نمایش ایرانی آنقدر غنی است و پتانسیل دارد، چه به لحاظ کارگردانی و چه به لحاظ بازیگری، طراحی صحنه، موسیقی خوب و چه استفاده‌ای که از ادبیات نمایشی آرکاییک، کلاسیک و حتی مدرن می‌کند، همیشه پتانسیل خوبی دارد که من با مردم کوچه و بازار و با زبان خودشان همچنان حرف بزنم، این پتانسیل را نمایش ایرانی دارد و شما آن را هم در نقالی، هم در شبیه‌خوانی و هم در پرده‌خوانی، روحوضی یا سیاه‌بازی و هم در خیمه‌شب‌بازی می‌بینید و همه اینها ریشه در فرهنگ و آیین ما دارد. اگر ما این شیوه‌ها را با دقت تمام کار کنیم البته منظورم کاملا به شکل سنتی نیست چون من قرار نیست یک کار را نقالی کنم یا یک شبیه‌خوانی را کامل اجرا کنم. من باید ببینم این نمایش‌های ایرانی چه کارکردهایی در جامعه داشته و از آنها استفاده کنم و از شیوه‌های نمایش ایرانی بهترین استفاده را ببرم و یکی از این شیوه ها نقالی، روایتگری و شبیه‌خوانی بوده و الان هم سعی کرده‌ام به سمت یک شبیه‌خوانی مدرن بروم، حالا دیگر کاراکترها اسطوره‌ای، تاریخی و مذهبی نبوده و کسانی هستند که در تاریخ این کشور تاثیرات عجیب و غریبی داشته‌اند. این کمینه‌گرایی، استریلیزه‌بودن و این فضای خالی و بی‌چیز و بی پناه را همیشه نمایش ایرانی دارد که با کمترین دکور، نور و دیگر عناصر برای‌مان این جذابیت را داشته که بتوانیم از طریق همین‌ها نمایش‌های‌مان را به سمع و نظر تماشاگران‌مان برسانیم.

متن «ط» را کهبد تاراج به درخواست شما نوشته‌اند؟

متن «ط» برای اولین بار قرار بود که به سفارش سازمان فرهنگی- هنری شهرداری تهران نوشته و کار شود اما من هم نمی‌خواهم الان این مساله را باز کنم و همین قدر بگویم که سال گذشته قرار بود این نمایش را کار کنیم و سازمان فرهنگی- هنری شهرداری هم از زیرش شانه خالی کرد، اما امسال قول‌هایی داده‌اند که در زمینه بنرها و پوسترهای شهری کمک‌هایی کنند که ما همچنان پیگیرش هستیم. متن «ط» را قبلا قرار بود یک کارگردان دیگر کار کند که نشد و باز الان جای مطرح‌شدنش نیست بنابراین من از آقای تاراج درخواست کردم که متن را در اختیارم بگذارند و ما با گروه نسبتا ثابتی که در این سال‌ها داریم، بتوانیم آن را کار کنیم. آقای تاراج در تمام مسیر خیلی با من همراهی کرد تا من به عنوان دراماتورژ کار را طراحی کرده و لحظه به لحظه نمایش را طراحی دراماتیک کنم. حتی اجازه داد صحنه‌هایی را حذف یا اضافه کنیم که البته بازیگران هم در این دراماتورژی و طراحی بی‌تاثیر نبودند و سعی کردیم از گفته‌های‌شان بهره ببریم و در نشان دادن زندگی طیب حاج‌رضایی که در تاریخ معاصر ما نقش موثری داشته بکوشیم.

پرداختن به طیب حاج‌رضایی در زمانه اکنون چه پرسشی را مد نظر قرار داده است؟

قطعا خیلی از مردمان کشورمان در طول تاریخ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی‌مان تاثیرگذار بوده‌اند و پرسش و چالش اصلی ما این بوده که اگر یک نفر مقابل یک سیستم دیکتاتوری ایستاده، وظیفه ما این بوده که با نظرانداختن به گذشته بتوانیم پرسشی برای حال داشته و نظری نیز به آینده داشته باشیم و به قول کارگردان و صاحب نظر برزیلی آگوستو بوال که تئاتر ستمدیدگان و تئاتر پنهان را راه انداخته، می‌گوید وظیفه هنرمند این نیست که به پرسش‌های متن پاسخ دهد و بگوید این خوب و این بد است حالا تو انتخاب کن. نه، وظیفه هنرمند این است که یک پرسش تاریخی خوب مطرح کند و ما امروز از آقای طیب حاج‌رضایی داریم می‌پرسیم.

گزینش بازیگران چگونه و بر پایه چه نیازی انجام شده است؟

گزینش بازیگران نیز به سال‌ها همکاری و تجربه‌های قبلی برمی‌گردد که متوجه توانمندی آنها بوده‌ام. آقای امیر عدل‌پرور انتخاب شد برای نقش طیب حاج‌رضایی، سیدجواد یحیوی که در گروه ما آقایی و بزرگی‌اش زبانزد عام و خاص است به ما کمک کرد برای نقش حسین رمضان‌یخی، خانم مه‌لقا باقری که با ما همکاری می‌کند و جای تشکر از ایشان است و بقیه همکاران که از روز اول نه حرفی از قرارداد و دستمزد زده و همه دلی آمده‌اند. بقیه بازیگران را هم می‌شناختم؛ شهروز دل‌افکار، شهاب عباسیان، سیدصدرا سبحانیان که به ما معرفی شد و از هنرجویان خوب کیانی بود که فهمیدیم بازیگر مستعد و خوش‌آتیه‌ای است و چند نفر دیگر هم سر تمرین‌ها آمدند و رفتند و نشد که با هم کار کنیم و آبتین رحمتی پسر خودم که برای نقش کودکی طیب انتخاب شد.

گزینش بازیگران طیب در کودکی و بزرگسالی چگونه اتفاق افتاده است؟

روزهای اولی که درباره متن با آقای تاراج صحبت می‌کردیم امیر عدل‌پرور نفر سوم یا ضلع سوم مثلثی بود که در کنارمان به عنوان یک دوست بود و ما دیدیم که چهره او نزدیک است به آنچه به طیب حاج‌رضایی باید شبیه باشد و او را برای این نقش انتخاب کردیم. در ابتدا متن تاراج، چهار تا طیب حاج‌رضایی از سنین کودکی، جوانی و میانسالی و تیرباران داشت تا طیبی که در این سال‌ها در میان مردم می‌گشت که ببینند مردم درباره‌اش چه می‌گویند. در چالش‌هایی که با کهبد داشتیم یکهو دیدم او تصمیم گرفته کودکی طیب را در مقابل طیب میانسالی‌اش قرار دهد و این خود یک اتفاق جذاب و دراماتیک بود. بنابراین آبتین پسرم را انتخاب کردیم که در کنار امیر عدل‌پرور نقش کودکی حاج‌طیب را بازی کند که فضای دراماتیکی را ایجاد کرده بود.

فضای کار خالی بوده و ترجیح آن چه چیزهایی است؟

همان طور که درباره شیوه‌های نمایش ایرانی توضیح دادم، من شدیدا به فضای خالی علاقه دارم، یعنی فکر می‌کنم باید به تصویر کلیشه‌ای تماشاگرم رجوع کنم، قرار نیست اگر در اجرا یک میدان تره‌بار دارم یک میدان تره‌بار را کاملا طراحی کنم. اگر قرار باشد فضای قهوه‌خانه را طراحی کنم باید کاملا آنجا را رئال نشان دهم، نه کافی است که در نهایت با یکی دو المان فضای قهوه‌خانه را نشان دهم و شاید نمایشی که آن هم به تصویر کلیشه‌ای تماشاگر رجوع می‌کند و من هم رجوع می‌کنم و بقیه‌اش را بگذارم بر عهده تماشاگر که دارد کار را تماشا می‌کند که فضاها را باید تخیل کند.

در این فضای تخیل و فضای خالی، تکلیف من با تماشاگر مشخص‌تر است چون با تماشاگر قرار می‌گذارم که اینجا قهوه‌خانه است، اینجا الان میدان تره‌بار است، اینجا خیابان است، اینجا پشت دیوار زندان است و این قرارداد را در شیوه نمایش ایرانی که داریم استفاده می‌کنیم و خیلی کمک می‌کند برای ایجاد تمرکز. یعنی تماشاگر با فضاسازی‌های آنچنانی درگیر نشده و متمرکز می‌شود روی کاراکترها و آن فضای اصلی که ما در نمایش‌مان طراحی می‌کنیم.

وظیفه هنرمند این است که یک پرسش تاریخی خوب مطرح کند و ما امروز از آقای طیب حاج‌رضایی داریم می‌پرسیم

انتخاب لباس برای نقش‌ها چگونه بود؟

در انتخاب لباس هم سعی کردیم یک بخش را تاریخی پیش ببریم. یعنی لباس‌های آن دوره شامل کت و شلوار، کلاه، کفش‌ها در مدل‌های مختلف، لباس‌های نظامی، که مربوط به آن دوران است و برخی از لباس‌ها خلاق بودند مثل لباس سرهنگ نصیری که همان طور که در متن هم آمده، یک کت، پیژامه و یک درجه نظامی مندرس. در این زمینه هم خانم سهیلا جوادی که به عنوان طراح لباس بودند به ما مشاوره‌های خوبی دادند و در نهایت تصمیم گرفتیم که یک لباس کاملا ساده استفاده کنیم.

گریم در این نقش‌پردازی تاریخ معاصر چقدر حضور فعال و کاربردی داشته است؟

با توجه به شناختی که بنده از تخصص خانم ماریا حاجیها در این سال‌ها دارم، که انصافا به جرات می‌توانم بگویم یکی از بهترین گریمورهای عرصه تئاتر و سینما هستند و البته بیشتر در زمینه تئاتر... ایشان آدم بسیار حساس، طراح و بسیار هم خلاق هستند. حتی می‌بینیم در یکی دو تا از کارهای قبلی که خودم بازی کرده‌ام، آنقدر راحت با بازیگر حرف می‌زند و فضا را طوری آماده می‌کند که بازیگر خیلی راحت خودش را در اختیار گریمور قرار می‌دهد، به قول قدیمی‌ها ما ریش و قیچی را می‌دهیم به دست خود خانم حاجی‌ها و انصافا هم خودشان کمک خیلی ویژه‌ای به ما کردند و دست‌شان هم درد نکند.

نور در پردازش فضای خالی نمایشی چگونه مکمل اجرا شده است؟

در بخش نور هم من سال‌هاست که با آقای رضا خضرایی دارم کار می‌کنم و همان طور که از خانم حاجیها تشکر کردم، از ایشان هم تشکر می‌کنم چون او هم یکی از بهترین نورپردازهای تئاتر ایران است و همیشه همراه و ایده‌پرداز بوده و همیشه به ما کمک کرده است. البته در این کار، با توجه به این که در تالار سمندریان پیش از اجرای ما یک نمایش دیگر دارد اجرا می‌شود، در داشتن تعداد پروژکتورهای بیشتر مشکل داشتیم اما خوشبختانه توانست با همین تعداد کمتر نیز یک نورپردازی جذاب و خلاقی را در اختیارمان قرار دهد.

موسیقی و صدا را چگونه برای این اجرا در نظر گرفته‌اید؟

آرش موسوی توسط خود کهبد تاراج به من معرفی شد و ایشان هم یکی از دوستان خوبی است که در این کار با هم آشنا شدیم. او هم جوان بسیار خلاق و ایده‌پردازی است که من با یکی دو تا از کارهای قبلی‌اش آشنا شدم که به عنوان طراح صدا و آهنگساز کار کرده بود و خیلی دلی از من خواست که برایم اتود موسیقی بزند و وقتی چند قطعه را بر اساس متن و تمرین‌هایی که دیده بود اجرا کرده و برایم آورد، من خیلی خوشم آمد و به عنوان آهنگساز و طراح صدا با ما همکاری کرد و خیلی هم همراه بود، یعنی هر جا که من ایده‌ای داشتم یا چالشی وجود داشت، کاملا در ایده‌ها با ما همراهی می‌کرد و با هم گپ می‌زدیم و جلسه می‌گذاشتیم، حتی جاهایی هم می‌گفتیم نه! می‌رفت و کار جدیدتر می‌آورد و در این راه خیلی به ما کمک کرد.

چقدر این تجربه برای خودتان حائز اهمیت است؛ به ویژه در زمینه کارگردانی؟

قطعا هر تجربه‌ای برایم حائز اهمیت است و به ویژه در زمینه کارگردانی... الان وقتی از بیرون می‌آیم کار را می‌بینم و بازخوردی که از تماشاگر می‌گیرم تازه متوجه می‌شوم که چقدر کار کارگردان سخت است و بازیگر فقط با متن و میزانسن طرف است اما کارگردانی بسیار سخت است. یادم است که ابراهیم کریمی، استاد ما بود که خدا رحمتش کند. او می‌گفت: کارگردانی یک هنر است. این که من به عنوان یک کارگردان عینیتی را در جامعه ببینم و آن را تبدیل به ذهنیتی کرده باشم در چالش با خود دغدغه‌ام این است که چگونه این ذهنیت را در صحنه عینیت بدهم. این عینیت دادن برایم خیلی جذاب بوده و همیشه برایم حائز اهمیت بود و بسیار لذت بردم از این کار... درست است که سختی‌های بسیاری در این راه بوده اما هر شب که کار و برخورد تماشاگر را می‌بینم، خستگی‌ام در می‌رود.

در جذب حمایت‌های لازم چقدر موفق بوده‌اید؟

به جرات می‌توانم بگویم که ما در جذب حمایت‌های لازم اصلا موفق نبوده‌ایم چون دو سه تا تهیه‌کننده قبل از شروع کار با ما صحبت‌هایی کردند که ما به توافق نرسیدیم و ما یک تهیه‌کننده پیدا کردیم اما به دلیل چالش‌هایی که تماشاخانه ایرانشهر سر کار قبلی داشتند که با هم بحث‌شان شده بود، تماشاخانه به ما اجازه نداد با این تهیه‌کننده همکاری کنیم و ما همچنان از حمایت هیچ ارگان و سازمانی بهره‌مند نیستیم. سازمان فرهنگی- هنری شهرداری قول‌هایی داده و اخیرا هم صحبتی با آقای کاظم نظری مدیر مرکز هنرهای نمایشی کرده‌ایم، ولی نه، هیچ نوع حمایتی از هیچ نهادی از ما نشده است.

بازتاب کار در جذب و ارتباط با مخاطبان چگونه است؟

تا امروز که با تماشاگرها صحبت کرده‌ایم یا تماشاگرها دوست داشته‌اند با ما صحبت‌هایی کنند بازتاب خوبی گرفته‌ایم و همچنین نظر کاربران در فضای مجازی نیز بازخورد خوبی داشته است. مثلا من و آقای تاراج نظر کاربران را در فضای مجازی می‌خوانیم که اینها می‌تواند خیلی به ما کمک کند و امیدوارم که بقیه هم ترغیب شوند و بیایند کارمان را ببینند. ما تا ۳ مرداد اجرا داریم و از ۴ تا ۸ مرداد برای مراسم محرم تعطیلیم و از ۸ تا ۲۰ مرداد هم دوباره اجرای‌مان ادامه دارد.

برش

چالش با طیب و نویسنده‌اش

چالش‌های زیادی با کهبد تاراج، نویسنده متن داشتیم و از آنجا که ایشان به من و من به ایشان اعتماد داریم؛ نه این که خدای نکرده بخواهم بگویم متن‌شان کم یا زیاد داشته بلکه از آنجا که من علاقه به شیوه کارگاهی دارم، یعنی وقتی متن به این سمت و سو می‌رود و قرار است که اجرا شود، باید همزمان چالش‌هایی با بازیگران و نویسنده داشته باشیم و متن را به یک سمت و سوی منسجم ببریم و خب بنا بر تجربه‌های قبل در گروه‌مان اسم این طور فضا را می‌گذاشتیم دستمایه، یعنی دستمایه‌ای برای اجرا. خب در این دستمایه چالش‌هایی برای اجرا خواهد بود که آقای تاراج هم خیلی با من همسو بودند و به نتایج خوبی هم رسیدیم.

«پرده‌های عاشورا» روایت می‌شود

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان میزبان ویژه‌برنامه نقالی و پرده‌خوانی «پرده‌های عاشورا» در ایام ماه محرم و صفر می‌شود.

سعید زین‌العابدینی، معاون تئاتر کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان درباره برنامه‌های اجرایی این مرکز تئاتر در ایام ماه محرم و صفر گفت طبق برنامه هر سال نمایشی مناسبتی با موضوع حماسه عاشورا را برای گروه سنی کودک و نوجوان مدنظر داریم که از ابتدای ماه محرم این اثر که به‌زودی نام آن اعلام می‌شود در مرکز تئاتر و تئاتر عروسکی کانون روی صحنه می‌رود.

وی یادآور شد: همچنین ویژه‌برنامه نقالی و پرده‌خوانی پرده‌های عاشورا را در محوطه باز مرکز برگزار خواهیم کرد زیرا همیشه بر این باور هستیم که باید به هنر نقالی و پرده‌خوانی به‌عنوان هنر ناب و اصیل ایرانی بیشتر پرداخته شود.

زین‌العابدینی درباره زمان برگزاری ویژه‌برنامه پرده‌های عاشورا افزود: هنوز زمان دقیق برگزاری این ویژه‌برنامه مشخص نشده ولی در فاصله زمانی ماه محرم تا اربعین حسینی برگزار خواهد شد./ مهر

«اسکرین‌شات» در پردیس تئاتر شهرزاد

نمایش «اسکرین‌شات» به طراحی و کارگردانی امیر عباسی از ۲۸ تیر در پردیس تئاتر شهرزاد روی صحنه می‌رود. این نمایش به نویسندگی و تهیه‌کنندگی سامان شمس تا ۲۷ مرداد ساعت ۲۰ و ۱۵ دقیقه در سالن ۳ پردیس تئاتر شهرزاد اجرا خواهد داشت.

امیرحسین رضازاده، حامد آرامی، امیرحسین همایونی، ستاره فلاح‌فرد، سحر قلباربند، حسین جاهد، رومینا کوهزاد و مرضیه ابراهیمی بازیگران اسکرین‌شات هستند. دیگر عوامل این نمایش عبارتند از دستیار کارگردان و برنامه‌ریز: سمیه قدیمی، مدیر اجرایی: حسین عباسی، منشی صحنه: مبینا گروسی، طراح صحنه: امیر عباسی، مدیر صحنه: معصومه پورنورام، طراح نور: علی حیدری قمصری، طراح صدا: حمید باباخانی، طراح لباس: ستاره فلاح‌فرد، طراح گریم: شانا زیوردار، طراح پوستر: واهب مصلحی‌فرد، عکاس: ندا رضایی، ساخت تیزر: علی گلزاری و مشاور امور رسانه: ناصر ارباب. در خلاصه داستان نمایش آمده است: فرض کنید در یک دورهمی در کنار همسر و دوستان‌تان مجبور شوید تمام محتویات تلفن همراه‌تان را با صدای بلند بخوانید.

برپایی مجالس تعزیه‌خوانی از ۲۷ تیرماه

مجالس تعزیه‌خوانی به‌مناسبت ایام محرم از ۲۷ تیر تا ۲ مرداد در تماشاخانه سیمرغ بنیاد بیدل دهلوی اجرا خواهد شد. این برنامه با طراحی و مدیریت هنری حمید عبدالحسینی و توسط گروه مرحوم حاج‌سقا صفا به سرپرستی سیده‌میترا حسنی به مدت هفت شب در دهه اول محرم برگزار می‌شود و ورود علاقه‌مندان به این مراسم آزاد است. مجالس امام موسی‌بن‌جعفر(ع)، حضرت زهرا(س)، حضرت علی‌اکبر(ع)، حضرت ابوالفضل(ع)، امام‌حسین(ع)، حضرت رقیه(س) و حضرت بی‌بی شهربانو(س) در این تماشاخانه به اجرا درمی‌آید. علاقه‌مندان برای تماشای این برنامه می‌توانند از تاریخ ۲۷ تیر تا ۲ مرداد هر روز ساعت ۱۸ و ۳۰ دقیقه به نشانی خیابان مفتح جنوبی، روبه‌روی ورزشگاه شیرودی، خیابان ممیز (اردلان)، پلاک ۲۵، بنیاد بیدل دهلوی مراجعه کنند.